

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Департамент економічного та регіонального розвитку,
торгівлі, залучення інвестицій, забезпечення виконання
державних програм та контролю за їх виконанням Закарпатської ОДА
Гуманітарно-природничий університет ім. Я. Длугоша (м. Ченстохова Польща)
Вища школа лінгвістична (м. Ченстохова Польща)
Пряшівський університет (Словаччина)
Ніредьгазький Університет (Угорщина)

*Весь світ з вами,
якщо ви з нами !*

*Міжнародний та національний досвід
суспільно-географічного розвитку туристичної галузі в умовах
євроінтеграції*

м. Мукачево

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Департамент економічного та регіонального розвитку,
торгівлі, залучення інвестицій, забезпечення виконання
державних програм та контролю за їх виконанням Закарпатської ОДА
Гуманітарно-природничий університет ім. Я. Длугоша (м. Ченстохова Польща)
Вища школа лінгвістична (м. Ченстохова Польща)
Пряшівський університет (Словаччина)
Ніредьгазький Університет (Угорщина)

***Міжнародний та національний досвід
суспільно-географічного розвитку туристичної галузі
в умовах євроінтеграції***

***Тези доповідей
Міжнародної науково-практичної конференції
29 жовтня 2021 року***

Мукачево 2021

УДК 338.486:91(477:4)(043.2)
М 58

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від 18 листопада 2021 р.)*

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Мукачівського державного університету
(протокол № 8 від 25 листопада 2021 р.)*

Відповідальний за випуск – доктор географічних наук, доцент Смочко Н.М.

Редакційна колегія: Щербан Т.Д. – д.психол.н., професор (голова); Гоблик В.В. – д.е.н., професор; Смочко Н.М. – д.геогр.н., доц.; Папп В.В. – д.е.н., проф., Медвідь Л.І. – к.е.н., ст. викл.; П’ятка Н.С. – к.е.н., ст. викл.; Кампов Н.С. – ст. викл.; Цупанич О.І. – провідний фахівець кафедри.

У збірнику тез висвітлюються погляди науковців, аспірантів, слухачів магістратури, представників підприємницьких структур на актуальні проблеми суспільно-географічного розвитку туристичної галузі в умовах євроінтеграції. Тематика конференції охоплює наукові, освітні та практичні аспекти суспільно-географічного розвитку туристичної галузі у контексті інтегрування України в європейський економічний простір.

М 58

Міжнародний та національний досвід суспільно-географічного розвитку туристичної галузі в умовах євроінтеграції: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції / ред. кол.: Т.Д. Щербан (гол.) та ін. – Мукачево: РВВ МДУ, 2021.– 122 с.

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних матеріалів та інших відомостей. Погляди редколегії не завжди збігаються з позиціями авторів

© Мукачівський державний університет, 2021

існуючих закладів культури, фінансування за рахунок коштів місцевих бюджетів та, відповідно, їх обмеженість. Заклади культурної інфраструктури отримують 45-80 % коштів для свого розвитку, а для більшості регіонів України звичним явищем є недофінансування основних галузей соціокультурного призначення.

Діяльність закладів культури має бути спрямована на максимальне задоволення потреб населення регіону. Тому дуже важливим питанням є раціональне розміщення в просторі закладів культури, яке забезпечує необхідний і максимально можливий рівень їх доступності для населення. В подальшому, модернізація культурної інфраструктури сприятиме створення повноцінних умов для формування та розвитку людського потенціалу, доступу до якісних послуг у сфері культури, розвитку мистецтва, фізичної культури, спорту, поліпшення добробуту населення, забезпечення можливостей для духовного розвитку населення регіону. Пріоритетними напрямками модернізації культури в умовах трансформаційної економіки мають бути: створення нових і поліпшення доступності та якості існуючих закладів культури; розвиток системи забезпечення населення культурними послугами з урахуванням потреб різних груп споживачів і розвитку локалізованої системи обслуговування; підтримка підприємництва у сфері культурних та креативних індустрій; залучення інвестицій у сфері культури; удосконалення системи фінансування культурної інфраструктури.

УДК 911.3.

Поп А.Ю., Медвідь Л.І.
Мукачівський державний університет
м. Мукачево
me_lar@ukr.net

МЕРЕЖА ПРИРОДООХОРОННИХ ТЕРИТОРІЙ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Унікальні природні об'єкти, відвідати які хочуть не тільки вітчизняні, а й іноземні гості, є базою для формування туристичних продуктів. Виважене поєднання природоохоронних об'єктів для їх використання в туристичних цілях сприяє збереженню природи, створенню нових робочих місць, об'єднанню місцевих громад, їх збалансованому соціально-економічному розвитку.

Природоохоронні території використовуються для організації

екотуристичної діяльності. В Україні, згідно зі ст. 9 Закон України «Про природно-заповідний фонд України», «території та об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ) використовуються у природоохоронних цілях; у науково-дослідних цілях; в оздоровчих та інших рекреаційних цілях; для потреб моніторингу навколишнього природного середовища» [1]. Загалом виокремлюють 11 категорій об'єктів ПЗФ, які об'єднуються у дві групи: природні території та об'єкти і штучно створені об'єкти.

Закарпатська область має добре сформовану мережу природоохоронних територій в кількості 468 об'єктів і територій ПЗФ загальною площею 204,2 тис. га (14,5 % від площі області). Із загальної кількості об'єктів ПЗФ 34 – це об'єкти загальнодержавного значення (площею 158,95 тис. га) та 434 об'єкти місцевого значення (загальною площею 33,1 тис. га) [2].

Переважна частина площі зі статусом заповідних територій припадає на заповідники та національні природні парки, а саме: Карпатський біосферний заповідник, НПП Синевир, Ужанський НПП, РЛП Зачарований край. Разом вони займають 87,3 % загальної площі природно-заповідного фонду Закарпатської області.

Серед об'єктів загальнодержавного значення найбільша кількість припадає на заказники. Усього в області функціонують 74 заказники різного типу. Серед них найбільша кількість припадає на ботанічні (31) та лісові (20) заказники. Зазначимо, що 72 % заказників області є об'єктами ПЗФ місцевого значення.

Закарпатська область найбільше насичена пам'ятками природи, що становлять 73,6 % від загальної кількості природоохоронних об'єктів області та 0,3 % – від загальної площі ПЗФ. Загалом налічують 339 пам'яток природи загальною площею 984,68 га. У Закарпатській області представлені пам'ятки природи усіх категорій. У структурі пам'яток природи Закарпатської області переважають пам'ятки природи місцевого значення.

У межах Карпатського біосферного заповідника, включеного у 1992 р. до Світової мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО, сконцентрована велика кількість природних та історико-культурних туристичних ресурсів, які активно залучаються до туристично-рекреаційної діяльності регіону. Це, зокрема: вершини-двотисячники – Говерла, Петрос, Піп Іван, Ребра, Бребенескул, Гутин-Томнатик, найбільші в Європі ділянки букових і буково-ялицево-смерекових пралісів (у складі українсько-словацького об'єкта «Букові праліси Карпат» включено до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО), Долина нарцисів, карстові печери, «Географічний центр Європи», функціонує єдиний в Україні Музей екології гір та історії природокористування [3].

Важливим природоохоронним об'єктом Закарпатської області є

національний природний парк «Синевир». Територія НПП «Синевир» має велику кількість цікавих туристичних об'єктів і є добре пристосована до здійснення туризму та рекреації. Особливою популярними у туристів є найбільше озеро Карпат – Синевирське, Дике озеро, болото «Глуханя», об'єкти історико-культурної спадщини: музей-скансен «Старе село» (с. Колочава), дерев'яні церкви (с. Негровець, с. Пилипець), об'єкти оборонної системи «Лінія Арпада» тощо. На території парку функціонує єдиний в Україні і найбільший у Європі Реабілітаційний центр бурих ведмедів. На території НПП Синевир облаштовано 8 туристичних маршрутів, 3 екологічні та 2 науково-пізнавальні стежки загальною протяжністю понад 120 км. Зручні умови відпочинку на території парку створено за рахунок створення спеціальних зон для відпочину, встановлення на них альтанок та лісових меблів. Для послуг туристів функціонує розгалужена мережа закладів розміщення (мотелі – «Остріки», «Бункер», рекреаційне містечко «Рабачинка», «Синевирське Поляна», «Плотина» та численні приватні садиби).

Туристична інфраструктура Ужанського НПП представлена 17 туристичними маршрутами, 6 екологічними стежками. Цікавими туристичними об'єктами НПП є найбільший в Карпатах осередок лемків, унікальні пам'ятки дерев'яної архітектури, мінеральні джерела Ужанський НПП входить до складу транскордонного польсько-словацько-українського біосферного резервату «Східні Карпати» а внесено до Світової мережі біосферних резерватів. [3].

НПП Зачарований край є наймолодшим об'єктом цієї категорії заповідних територій, характеризується низькою сформованістю туристичної інфраструктури. Тут функціонують екотуристичні маршрути: «Село Ільниця – гора Бужора», «Село Крайня Мартинка – урочище Чорне Багно», «Село Підгірне – урочище Чорне Багно», «Село Осій – урочище Смерековий камінь», «Село Осій – урочище Смерековий камінь – село Осій», «Село Осій – г. Бужора – село Осій» [4].

Регіональні ландшафтні парки (РЛП) є об'єктами місцевого підпорядкування. Ця категорія ПЗФ у межах Закарпатської області представлена Притисянським РЛП на території Берегівського, Виноградівського та Мукачівського районів і РЛП Синяк на території Мукачівського району. В межах Притисянського РЛП офіційних туристичних маршрутів та екологічних стежок не прокладено, але є неорганізована туристична діяльність. Популярними є водні маршрути ріками Латориця, Тиса та Боржава з демонстрацією біорізноманіття цінних заплавноїх лісів, підвісні екологічні стежки для забезпечення збереженості цінних територій і наземні екологічні траси з чітко визначеними правилами відвідування та постійним моніторингом стану [4]. На території РЛП Синяк розвиваються такі види

туризму, як відпочинково-оздоровчий (курорт «Синяк»), пішохідний пізнавальний, пішохідний гірський туризм, а також зимовий відпочинок на гірськолижному курорті «Синяк».

У межах Закарпатської області діють 74 заказники різного типу: 19 заказників загальнодержавного значення (загальною площею 12 368 га) та 55 заказників місцевого значення (площею 6 906,02 га). В області представлені: ландшафтні, лісові, ботанічні, загальнозоологічні, орнітологічні, ентомологічні, іхтіологічні, гідрологічні, загальногеологічні заказники. Крім того, в області є 9 заповідних урочищ загальною площею 1 183,3 га. Серед найбільших – Розтоки (430 га), Боржава (302 га) та Деренів (300 га).

У межах області розміщений один парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення – парк санаторію «Карпати». Знаходиться він у с. Чинадієво Мукачівського району. Створений парк у 1848 р. на землях австрійського графа Ф. Шенборна в межах дубово-букового природного лісу. На площі 38 га парку сьогодні зростає понад 50 видів цінних і декоративних рослин: сосна Веймутова, бук пурпуролистий, гліцинія китайська, аристолохія, тюльпанове дерево, самшит вічнозелений, ялина, дуб бургундський, бускус, магнолія японська, вейгела рясноцвіта тощо [5]. Окрім того, в області налічується 34 парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення. Загальна їх площа дещо перевищує 138 га.

На території Закарпатської області функціонує один ботанічний сад, який має статус загальнодержавного – ботанічний сад Ужгородського національного університету. Сьогодні він займає площу 86,41 га і складається з двох відокремлених ділянок. У своїй структурі має 5 відділів: тропічних та субтропічних рослин, декоративного квітництва, інтродукції та акліматизації, природної флори і дендрології, ландшафтного дизайну та зеленого будівництва. Колекційний фонд включає понад 2 500 видів, форм і сортів [5].

У Закарпатській області функціонує два дендропарки місцевого значення: Березинка (34 га) в Мукачівському районі та Учнівський дендрологічний парк (0,9 га) у м. Мукачеві.

Закарпатська область має сформовану мережу природоохоронних територій з прокладеними та промаркованими екологічними стежками та екотуристичними маршрутами з відповідно забезпеченою інформаційно-туристичною інфраструктурою. На багатьох природоохоронних територіях функціонує сформована система атракційних об'єктів: інформаційні центри і пункти, музеї, зони відпочинку і рекреації, облаштовані оглядові майданчики, встановлені інформаційні стенди та вказівники руху тощо. Найрозвинутішою є екотуристична інфраструктура у Карпатському біосферному заповіднику

національних парках «Синевир» та «Ужанський». Іншою є ситуація у регіональних ландшафтних парках «Притисянський» і «Синяк» – вони, як і багато інших ландшафтних парків, не мають адміністрації та постійного штату працівників, тому їх складно використовувати для організації туристично-рекреаційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16 червня 1992 р. №2456-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.
2. Департамент екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ecozakarp.at.gov.ua/?page_id=1655.
3. Природно-заповідний фонд України: території та об'єкти загальнодержавного значення. Київ. 2009. С. 104-105.
4. Екологічний туризм на природоохоронних територіях Закарпатської області: монографія / Н.Ф. Габчак, Л.Ф. Дубіс, А.В. Мельник, Н.В. Чир. Ужгород, 2018. 392 с.
5. Природно-заповідний фонд Закарпатської області / за ред. С. С. Поп. Ужгород, 2011. 256 с.

УДК 338.483.1:330.34

П'ятка Н.С., Аветісян А.А.
Мукачівський державний університет
м. Мукачево
stojkanata1977@gmail.com

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

На розвиток туризму в досліджуваному макрорегіоні значний вплив мало знаходження його під поневоленням інших держав. Політика становлення і розвитку туризму формувалась у той час метрополіями. Туризмом, як правило займалось не корінне населення, не українці, а громадяни країн, які володіли досліджуваним макрорегіоном.

З цією метою на окремих земельних площах, передусім у гірській місцевості формувалась адекватна туристична інфраструктура. Передусім це стосувалось організації дозвілля, відпочинку, лікування, спортивно-оздоровчого туризму тощо. Зокрема, в Львівській області було побудовано бальнеологічні курорти в Трускавці, Моршині, в Закарпатській оздоровчі

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ІНФРАСТРУКТУРА ТУРИЗМУ	6
Костащук В.І. Річкова мережа Чернівецької області як чинник розвитку туризму та рекреації.....	6
Кузка Л. М. Інфраструктурне забезпечення Вінницької області як важлива складова розвитку туризму.....	9
Медвідь Л.І., Білак А.В. Гірськолижні курорти Закарпатської області	11
Медвідь Л.І., Ийбер К. Інфраструктура культури та її особливості	14
Поп А.Ю., Медвідь Л.І. Мережа природоохоронних територій Закарпатської області.....	16
П'ятка Н.С., Аветісян А.А. Рекреаційно-туристична привабливість Карпатського регіону.....	20
Смочко Н.М., Магаль Р.О. Гідрографічна мережа Закарпатської області та особливості її використання.....	22
Смочко Н.М., Тимошенко Л.О. Система печер «Черлений камінь» як рекреаційно-туристичні спелеоресурси Закарпатської області	27
СЕКЦІЯ 2. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ МОДЕЛІ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ	30
Антоненко В.С., Іваниш А. Роль прогнозування в суспільно-географічних дослідженнях території.....	30
Лужанська Т.Ю., Вежел Т. Суспільно-географічні дослідження ландшафтного планування території.....	32
Малець О.О., Малець Н.Б. Історико-географічний аналіз краєзнавства підкарпатської русі 20-30-х рр. ХХ ст. у працях Амелії Козьмінової.....	35
СЕКЦІЯ 3. ПРОМОЦІЙНА ПОЛІТИКА В ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНІЙ СФЕРІ	40
Касинець О.В. Туристичне співробітництво – важлива частина транскордонних відносин Закарпатської області.....	40
Папп В.В., Ключа А.І. Роль транспортно-логістичних систем в туристичній сфері регіону.....	43
СЕКЦІЯ 4. МОНІТОРИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ РЕГІОНУ	46
Байтеряков О., Доган В. Вплив форс-мажорних суспільно-політичних подій на організацію туристичної діяльності.....	46
Молнар-Бабіля Д.І., Лужанська Т.Ю. Моніторингові дослідження як система прогнозування стану навколишнього середовища.....	48
Пасєка С.Р., Бондаренко А.Ю. Розвиток культурно-пізнавального туризму.....	51
Папп В.В., Ачілова Ю.В. Еколого-географічні особливості соціально-економічного розвитку регіону.....	54
Смаль Б.А., Деркач Ю.Ю. Регіональні дослідження питань підвищення якості в індустрії гостинності.....	56
СЕКЦІЯ 5. РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ ТУРИЗМУ	59
Андрусяк Н.С., Аніпко Н.П. Роль архітектурного ансамблю резиденції митрополитів Буковини у формуванні туристичного іміджу міста Чернівці.....	59

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>